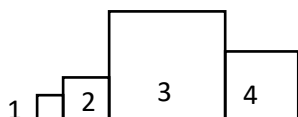

PUNKTIŅŠ (B grupa) Ko darīt ar taisnstūriem?

8.12.2017

Īsi risinājumi un paskaidrojumi

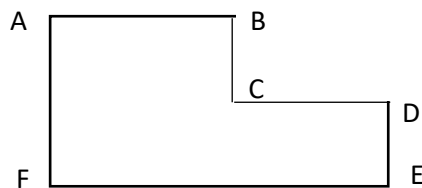
1. Virknē uzzīmēti četri kvadrāti. Otrā kvadrāta laukums ir 4 reizes lielāks nekā pirmā kvadrāta, bet 4 reizes mazāks nekā trešā kvadrāta laukums. Ceturtā kvadrāta malas garums ir 3 reizes lielāks nekā pirmā kvadrāta malas garums. Kāds ir figūras ārējā kontūra perimetrs, ja otrā kvadrāta laukums ir 36 cm^2 ?

Atbilde. Figūras perimetrs ir 56 cm.

Atrisinājums. Vispirms noskaidrosim katra kvadrāta malas garumu. Otrā kvadrāta malas garums ir $a_2 = 4$ cm. Pirmā kvadrāta laukums ir 4 reizes mazāks, nekā otrā kvadrāta laukums, tātad 4 cm^2 , tātad $a_1 = 2$ cm, bet līdzīgi trešā kvadrāta laukums ir 4 reizes lielāks nekā otrā kvadrāta laukums, tad tam malas garums ir $a_3 = 8$ cm. Savukārt ceturtā kvadrāta mala ir 3 reizes garāka nekā pirmā kvadrāta mala, tas ir, $a_4 = 6$ cm. Ievērosim, ka figūras augšējās daļas horizontālo nogriežņu garums ir vienāds ar pamata garumu $a_1 + a_2 + a_3 + a_4 = 20$ cm, bet sānu malas vertikālo nogriežņu kopējais garums ir vienāds ar lielākā kvadrāta malas garumu 8 cm. Tad figūras perimetrs ir $(20 + 8) \cdot 2 = 56$ cm.

2. Dota figūra ABCDEF. Mala AF ir 4 reizes garāka nekā BC. CD ir 2 reizes garāka nekā BC un 3 reizes īsāka nekā EF. Aprēķini figūras laukumu un perimetru, ja AB ir 8 cm!

Atbilde. Figūras perimetrs ir 40 cm, bet laukums ir 88 cm^2 .

Atrisinājums. Izteiksim dotos, izmantojot apzīmējumus. Apzīmēsim $BC = x$. Tad

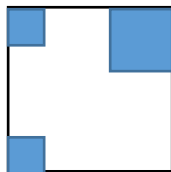
$CD = 2x$; $AF = 4x$; $EF = 3CD = 6x$. No dotā seko arī, ka $AB = EF - CD = 4x = 8$ cm.

Tātad $x = 2$ cm.

Aprēķināsim perimetru: $P = 2(4x + 6x) = 20x = 40 \text{ cm}$

Aprēķināsim laukumu: $S = 4x \cdot 6x - x \cdot 2x = 24x^2 - 2x^2 = 22x^2 = 88 \text{ cm}^2$

3. No kvadrāta stūriem izgrieza 3 mazākus kvadrātus, kur divi kvadrāti bija vienādi. Atlikušās figūras perimetrs ir 40 cm. Kāds ir šīs figūras laukums, ja lielākā izgrieztā kvadrāta laukums ir 4 reizes lielāks par mazākā kvadrāta laukumu un attālums starp abiem šādiem kvadrātiem ir 4 cm?

Padoms. Dotā nesagrieztā kvadrāta perimetrs ir vienāds ar iegūtās figūras perimetru.

Atbilde. 76 cm².

Atrisinājums. Lielā kvadrāta malas garums ir 10 cm. Ja mazākā kvadrāta malu apzīmē ar x , tad otra izgrieztā kvadrāta malas garums ir $2x$ (jo laukums ir 4 reizes lielāks $2x \cdot 2x = 4x^2$). Iegūstam vienādību, kuru atrisinām:

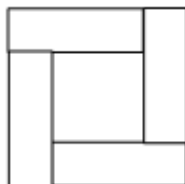
$$10 = x + 4 + 2x = 4 + 3x$$

$$x = 2 \text{ cm}$$

Aprēķinām figūras laukumu ar starpības palīdzību:

$$S = 100 - 2x^2 - 4x^2 = 100 - 8 - 16 = 76 \text{ cm}^2$$

4. Četri vienāda izmēra taisnstūri novietoti blakus tā, ka centrā ir tukšs kvadrātveida laukums. Kāds ir taisnstūra perimetrs, ja tā īsākās malas garums ir 2 vienības, un iekšējā kvadrāta perimetrs sakrīt ar viena taisnstūra perimetru? Kāds ir iekšējā, kāds ir ārējā kvadrāta laukums?

Atbilde. Iekšējā kvadrāta laukums ir 16 kvadrāt-vienības liels, bet ārējā 64 kvadrāt-vienības liels.

Atrisinājums. Taisnstūra īsāko malu apzīmēsim ar x , bet garāko ar y . Tad iekšējā kvadrāta mala ir $y - x$ vienības gara. Ievērojot, ka $x = 2$ vienības, tad iekšējā kvadrāta mala ir $y - 2$ vienības gara. Pielīdzināsim taisnstūra un mazā kvadrāta perimetrus un atrisināsim vienādojumu:

$$2(x + y) = 4(y - x)$$

$$4 + 2y = 4y - 8$$

$$2y = 12$$

$$y = 6$$

No šejienes seko, ka iekšējā kvadrāta mala ir 4 vienības gara, bet ārējā kvadrāta mala ir 8 vienības gara. Iekšējā kvadrāta laukums ir 16 kvadrāt-vienības liels, bet ārējā 64 kvadrāt-vienības liels.